

Omräknad statistik avseende Grund för bosättning

Publicering av statistik rörande *Grund för bosättning* har skett i statistikdatabasen (SSD) sedan 2001. De publicerade statistikuppgifterna avser 1998 och framåt. Statistikuppgifterna baseras på administrativa data från Migrationsverket. SCB får årligen leveranser från Migrationsverkets Centrala utlänningsdatabas, vilken är en så kallad händelsedatabas som uppdateras och ändras dagligen. SCB använder dessa data för att årligen härleda variabeln *Grund för bosättning* för samtliga invandrade personer födda utom Norden.

Grundmaterialet för *Grund för bosättning* är komplext och genomgår omfattande bearbetningar hos SCB. Under årens lopp har olika förändringar genomförts som bl.a. påverkat jämförbarheten över tid. Det medförde att det blev allt svårare att redogöra för kvaliteten i den publicerade statistiken.

I februari 2010 beslutade SCB att tillsätta en projektgrupp för att se över kvaliteten i den statistik som publicerats rörande variabeln *Grund för bosättning*. I samband med detta beslutades att tills vidare dra tillbaka den statistik som publicerats i SSD. Projektgruppen har kartlagt dels de förändringar som skett mellan åren i leveranserna av grundmaterial från Migrationsverket, dels vilka effekter förändringar i SCB:s egen produktion haft. För mer detaljerad information om arbetet se: *Översyn av tidigare publicerad statistik avseende Grund för bosättning*.

Projektet har även sett över statistikpubliceringen och hur man bäst beskriver bakgrunden till varför en person invandrat till Sverige. Det har resulterat i omräknad statistik avseende *Grund för bosättning*. Här nedan beskrivs bl.a. hur omräkningen har gått till.

Data från Migrationsverket – beslut rörande beviljade uppehållstillstånd och registrerade uppehållsrätter

För att vistas längre än tre månader i Sverige måste utomnordiska medborgare ha antingen uppehållstillstånd eller uppehållsrätt:

- Medborgare från annat än EU- och EES-land måste ansöka om uppehållstillstånd. Frågor om uppehållstillstånd handläggs av Migrationsverket, som också är beslutande myndighet. Ett uppehållstillstånd kan vara antingen tidsbegränsat/tillfälligt eller permanent.
- EU- och EES-medborgare som kan försörja sig själva har uppehållsrätt i Sverige. Det innebär att man har rätt att vara i Sverige utan uppehållstillstånd för att exempelvis arbeta eller studera. Vill man stanna längre än tre månader ska man dock enligt gällande lagstiftning registrera sin uppehållsrätt hos Migrationsverket.
- Familjemedlemmar till EU- och EES-medborgare med uppehållsrätt har även de uppehållsrätt. Detta gäller även familjemedlemmar som inte är medborgare i EU- och EES-land.

Varje beviljat uppehållstillstånd och varje registrerad uppehållsrätt har sin grund i ett beslut fattat av Migrationsverket. I beslutet, som är kopplat till den person som beviljats uppehållstillstånd eller registrerat uppehållsrätt, anges den grund enligt vilken beslutet är fattat. Beslutsgrunderna har sin utgångspunkt i gällande lagstiftning, företrädesvis utlänningslagen (SFS2005:716). Alla beslut registreras i den Centrala utlänningsdatabasen.

Över tid är det inte ovanligt att det för en och samma person fattas och registreras flera beslut. Två exempel på hur denna situation uppstår är:

- En person med ett gällande tidsbegränsat uppehållstillstånd ansöker om och beviljas ett nytt uppehållstillstånd.
- En person vars tidigare beviljade uppehållstillstånd inte längre gäller ansöker om och beviljas ett nytt uppehållstillstånd.

För båda situationerna ovan gäller att det nya beslutet, som kan avse antingen ett tidsbegränsat tillstånd eller ett permanent tillstånd, kan vara fattat enligt en annan beslutsgrund än den som gällde för närmast föregående beslut. Det finns i dagsläget 85 olika beslutsgrunder (s.k. klasser) som regleras i utlänningslagen.

SCB erhåller årligen från Migrationsverket data avseende alla beslut rörande registrerade uppehållsrätter och beviljade uppehållstillstånd som fattats under de senaste tre åren. Det material som ligger till grund för statistiken innehåller data som levererats från Migrationsverket från 1998 och framåt. Från 2001 har samtliga beviljade beslutsgrunder levererats för personer med både ofullständiga och fullständiga personnummer.

Publicerad statistik

Det är alltså inte ovanligt att det finns flera beslut som avser en och samma person. SCB publicerar dock inte statistik över antalet beslut, utan statistikuppgifterna avser antalet invandrare. Invandrare som inte är nordiska medborgare redovisas dock efter variabeln *Grund för bosättning*. Denna variabel härleds utifrån de av Migrationsverket levererade besluten på följande sätt:

Steg 1. Val av beslutsgrund

Ett beslut per person väljs ut enligt en på förhand beslutad regel.

Steg 2. Grupperingsprincip

Den grund enligt vilken beslutet är fattat grupperas enligt en på förhand beslutad regel.

SCB har över tid genomfört förändringar i både steg 1 och 2 ovan, vilket försvårat statistikens jämförbarhet över tid. För att förbättra möjligheterna till jämförelser över tid har därför omräknad statistik publicerats i SSD. Den omräknade statistiken bygger på ett nytt, mer enhetligt sätt att härleda variabeln *Grund för bosättning*. Dock är det så att Migrationsverkets data är

så komplexa att det inte har varit möjligt att använda samma härledningsprincip för alla tidigare publicerade år. Därför finns bara den omräknade statistiken publicerad från 2004. Det är den nya omräknade statistiken som SCB i första hand rekommenderar för användning.

Parallellt med de nya omräknade tabellerna finns även tabeller för åren 1998-2008, grupperade enligt den senast gällande principen. I denna serie har steg 1 genomförts på samma sätt som vid produktionen av de ursprungliga tabellerna som togs bort från SSD i februari 2010. Serien publiceras främst i syfte att underlätta jämförelser av effekterna av de olika valen i steg 1, som gjorts över tid. Således gäller att steg 1 i de olika serierna bygger på följande beslutsregler:

Variabeln GFB1998

- För åren 1998-2005 har besluten valts ut enligt en prioritering av beslutsgrunderna. Prioriteringsordningen var resultatet av ett samarbete mellan SCB och Migrationsverket. För personer berörda av mer än ett beslut, väljs det beslut som svarar mot den högst prioriterade beslutsgrunden. Endast beslut beviljade under referensåret och året innan används. Inga uppdateringar vad gäller förlängningsbeslut görs¹.
- För åren 2006-2008 ändrades beslutsordningen och istället för att välja ett prioriterat beslut, valdes istället personens senaste beslut. Vid varje enskilt år mellan 2006-2008 gjordes även andra ändringar vad gäller hanteringen av data, t.ex. hanteringen av förlängningsbeslut och personnummerändringar.

Variabeln GFB2004

- För åren 2004 och framåt används en ny ansats. Översynsprojektet hade till uppgift att se över statistikpubliceringen och ta fram den metod som bäst beskriver varför en person invandrat till Sverige. Resultatet blev en ny metod att härleda variabeln *Grund för bosättning*, som syftar till att visa den beslutsgrund som låg till grund för folkbokföringen:

1. I första hand väljs det beslut som matchar folkbokföringsdatum exakt.
2. I andra hand väljs det beslut som ligger närmast före folkbokföringsdatumet.
3. I tredje hand väljs det beslut närmast efter folkbokföringsdatum för de immigrationer som saknar uppgift om beslut samma datum eller datum före folkbokföring.

För förlängningsbeslut sätts den beslutsgrund som gällde för närmast föregående beslut som inte var ett förlängningsbeslut. Vid sökning efter närmast föregående beslut finns ingen begränsning vad gäller

---

¹ En del av Migrationsverkets beslut är s.k. förlängningsbeslut. För att fastställa vilken beslutsgrund som förlängningen avser, måste förlängningsbeslutet kopplas till tidigare fattade beslut. Detta görs enkelt i Migrationsverkets handläggningssystem, men inom ramen för SCB:s statistikproduktion måste kopplingen åstadkommas med utgångspunkt i de data som levererats.

beslutsdatum. Detta innebär att ett äldre beslut kan sättas, t.ex. i samband med att en person återinvandrar utan att den nya folkbokföringen föregås av ett nytt beslut från Migrationsverket. Detta kan förekomma i fall där den person som återinvandrar har ett gällande permanent uppehållstillstånd.

Steg 2 är genomfört på samma sätt för alla referensår, oavsett hur steg 1 är genomfört. Den grupperingsprincip som används utgår från den nya utlänningslagen som trädde i kraft 2005. I och med detta tillkom flera nya beslutsgrunder, varför den grupperingsprincip som använts tidigare inte längre var tillämplig. För mer information om tidigare grupperingsprinciper hänvisas till *Översyn av tidigare publicerad statistik avseende Grund för bosättning*, som ger en översiktlig beskrivning av översynsarbetet. För statistiken i SSD gäller att variabeln *Grund för bosättning*, enligt de två definitionerna *GFB1998* och *GFB2004*, redovisas i följande 9 grupper:

<i>Grund för bosättning</i>	<i>Definitioner</i>
Flykting	Konventionsflyktingar enligt Genèvekonventionen (enligt 4 kap. 1 § Utlänningslagen)
Skyddsbehov	Kvotflyktingar samt övriga skyddsbehövande enligt Utlänningslagens 3 kap 3 § 1-3.
Humanitära grunder/Synnerligen ömmande omständigheter	I första hand personer som på grund av sjukdom, handikapp eller andra personliga förhållanden beviljas uppehållstillstånd samt personer som beviljas uppehållstillstånd då verkställighet inte kan ske på grund av att det inte finns något land där utläningen kan tas emot.
Familjeband	Med familjeband menas <ul style="list-style-type: none"> • medföljande familjemedlem • återförening av familj • familjebildning med person född utomlands • familjebildning med person född i Sverige • adoption
Arbete	T.ex. arbetstagare, gästforskare och egna företagare.
Studier	Upphållstillstånd för studier på högskola, folkhögskola och gymnasium.
Pensionär/person med tillräckliga medel	Pensionärer enligt EES-avtalet. Individer (ofta pensionärer) som vill bosätta sig i Sverige och som har tillräckliga ekonomiska medel för att försörja sig själva.

Övrigt	Uppehållstillstånd på andra grunder än ovan, exempelvis vissa personer med tidsbegränsade tillstånd p.g.a. verkställighetshinder, vandelsanmärkning och medicinska skäl.
Uppgift saknas	Personer som helt saknar beslutsgrund. T.ex. nordiska medborgare och från 1/5 2006 även de EES-medborgare och deras anhöriga som inte har registrerat sin uppehållsrätt.

Jämförbarhet över tid

Eftersom variabeln *Grund för bosättning* härletts på olika sätt, kan man inte utgå från att full jämförbarhet över tid gäller. För åren 1998–2003 gäller dock att variabeln *GFB1998* är definierad på samma sätt, varför statistikuppgifterna för olika år under denna period är direkt jämförbara. På samma sätt gäller att uppgifter baserade på variabeln *GFB2004* är jämförbara över tid. Frågan är dock i vilken utsträckning det är lämpligt att jämföra statistikuppgifter för referensår inom perioden 1998-2003 med statistikuppgifter för referensår avseende 2004 och framåt? Svaret är att på aggregerad nivå kan sådana jämförelser göras, givet att statistikuppgifter avseende perioden 2004 och framåt baseras på variabeln *GFB2004* samt att viss försiktighet tillämpas i de slutsatser som dras.

För att exemplifiera hur statistikvärdena påverkas av valet av variabeldefinition, har antalet utomnordiska invandrare under år 2004 korsklassificerats enligt *GFB1998* och *GFB2004*. Resultatet redovisas i följande tabell:

<i>GFB1998</i>	<i>GFB2004</i>									<i>Totalt</i>	
	Skyddsbehov	Humanitära skäl	Flykting	Familjeband	Arbete	Studier	Pensionär	Övrig förlängning	Övrigt		Uppgift saknas
Skyddsbehov	2364	3									2367
Humanitära skäl		2672							1		2673
Flykting	4		461	3							468
Familjeband	2	5		23390	31	12	1		20		23461
Arbete				30	3961	11	1		73		4076
Studier				13	34	2917			12		2976
Pensionär				2	1		394				397
Övrig förlängning				63	3		1	51			118
Övrigt				1	1	1			74		77
Uppgift saknas	42	30	7	285	40	5	5	1	10	978	1403
Totalt	2412	2710	468	23787	4071	2946	402	52	190	978	38016

Raderna avser variabeldefinition enligt *GFB2004*, medan kolumnerna avser variabeldefinition enligt *GFB1998*. I allt väsentligt ger de två variabeldefinitionerna samma bild; för hela 37262 av 38016 personer, dvs. 98,0%, resulterar de två variabeldefinitionerna i samma variabelvärde. För 754 personer gäller dock att de två variabeldefinitionerna inte ger samma bild. För 425 av dessa personer gäller att definitionen av *GFB2004* leder till att en beslutsgrund hittas, medan *GFB1998* inte leder fram till någon beslutsgrund över huvud taget. I huvudsak utgörs denna grupp av personer för vilka det senaste tillgängliga beslutet är daterat till 2002 eller tidigare, vilket innebär att inget beslut alls väljs ut enligt definitionen för *GFB1998*.

Det är inte möjligt att generellt uttala sig om i vilken utsträckning ovanstående slutsats även gäller för jämförelser av statistikuppgifter avseende mindre redovisningsgrupper, t.ex. för utomnordiska medborgare födda i ett visst land. Tack var att det i SSD finns statistikuppgifter för år 2004-2008 baserade på såväl *GFB1998* som *GFB2004*, har man dock som användare goda möjligheter att avgöra i vilken utsträckning en planerad jämförelse är relevant att göra eller ej.

Även om statistikuppgifter för två olika år är jämförbara i den bemärkelsen att de utgår från en enhetlig definition, kan det finnas andra skäl att vara försiktig vid jämförelser över tid. Eftersom den statistik som SCB publicerar utgår från administrativa data från Migrationsverket, kan möjligheterna att göra relevanta jämförelser över tid indirekt påverkas av stora förändringar i regelverket. I den mån förändringar i regelverket påverkar Migrationsverkets myndighetsutövande, förändras också statistikens innehåll och, indirekt, möjligheterna att göra relevanta jämförelser över tid. Vid jämförelser över tid är det därför viktigt att man beaktar de eventuella ändringar i regelverket som skett.